

Kommunens roll för demokrati och gemenskap

KOMMUNARENAN25

21.11.2025 - 22.11.2025 i Tammerfors

Marianne Pekola-Sjöblom, Kommunförbundet

Kommunens roll för demokrati och gemenskap

Grunden för vår representativa kommunala demokrati riskerar att raseras då antalet kandidater och valdeltagandet minskar.

Jämfört med andra OECD-länder är finländarna skeptiska till sin egen förmåga att påverka frågor. Deras förtroende för kommunalt beslutsfattande är heller inte på topp. Däremot är förtroendet för andra medborgare fortsatt starkt.

- *Hur kan kommunerna utnyttja detta förtroende för att stärka gemenskapskänslan och den kommunala demokratin?*
- *Vad är de förtroendevaldas och tjänsteinnehavarnas roll och ansvar?*

Kommunalvalet 2025:

**Vår kommunallag är
i **toppklass** i Norden
när det gäller
bestämmelserna om
demokrati och påverkan**

Växande utmaningar för den representativa demokratin

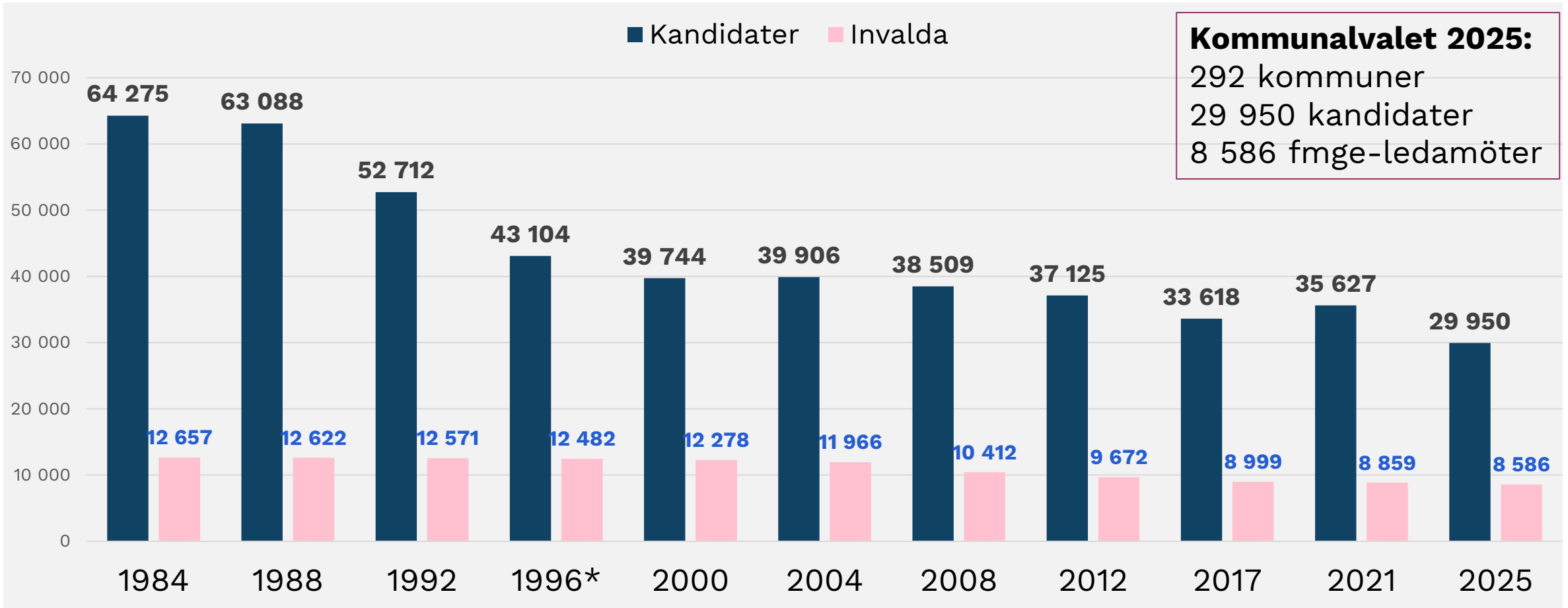
- stora skillnader mellan
kommuner

Kommunalvalet 2025:

Rekordlångt antal kandidater!

Kommunalvalen 1984-2025:

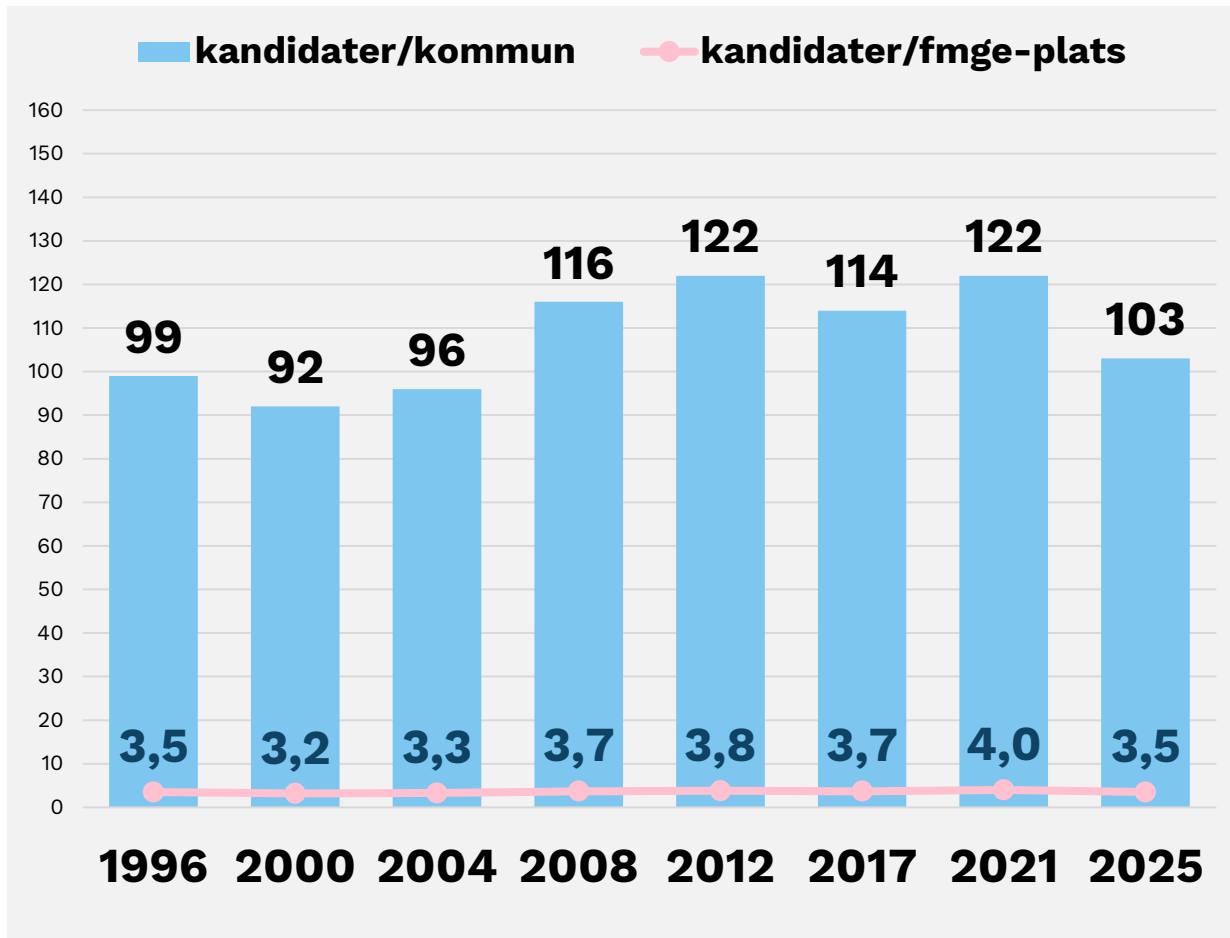
Antalet kandidater och invalda i kommunalval i Fastlandsfinland under åren 1984-2025

*Ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har rätt att i en kommun ställa upp ett antal kandidater som är högst en och en halv gång så stort som antalet fullmäktigeledamöter som skall utses vid valet. Regelverket trädde i kraft 1996. Före det var det enligt vallagen möjligt att ställa upp två gånger så många kandidater som antalet fullmäktigeplatser. (Kommunal vallag i 361/1972, 27§; Vallagen 714/1998, 147§).

Kommunalval 2025:

Kandidater per kommun och fullmäktigeplats i kommunalvalen 1996–2025

Kommunalval 2025:

**103 kandidater/kommun och
3,5 kandidater/fmge-plats
I genomsnitt**

min: 1,2 kandidater/fmge-plats

- Pyhäranta & Merijärvi

Tot. 62 kommuner < 2,0 kandidater/plats

max: 11,6 kandidater/fmge-plats

- Helsingfors

Tot. 22 kommuner minst 5,0 kandidater/plats

Kommunalval 2025:

Minsta antal kandidater/fullmäktigeplats

- **KV2025: 62 kommuner färre än två (2,0) kandidater per fullmäktigeplats.**
- **KV2021: 29 kommuner, KV2017: 38 kommuner.**

Färre än 2,0 kandidater/plats enligt storlek:

• Under 2 000 inv.	25 kommuner	(64%)
• 2 000 – 5 000 inv.	33 kommuner	(36%)
• 5 000 – 10 000 inv.	4 kommuner	(6%) (Närpes, Vörå, Kronoby, Nykarleby)
• 10 001 – 20 000 inv.	1 kommuner	(2%) (Korsholm)

Färre än 2,0 kandidater/plats enligt landskap:

• Södra Karelen	3 kommuner	(33%)
• Södra Österbotten	4	(22%)
• Södra Savolax	3	(27%)
• Kajanaland	3	(38%)
• Mellersta Österbotten	5	(63%) !
• Mellersta Finland	8	(36%)
• Kymmenedalen	1	(17%)
• Lappland	8	(38%)
• Birkaland	1	(4%)
• Österbotten	6	(43%)
• Norra Karelen	1	(8%)
• Norra Österbotten	7	(23%)
• Norra Savolax	3	(16%)
• Satakunda	4	(25%)
• Nyland	3	(12%)
• Egentliga Finland	3	(11%)
• Egentliga Tavastland & Päijänne Tavastland	0	

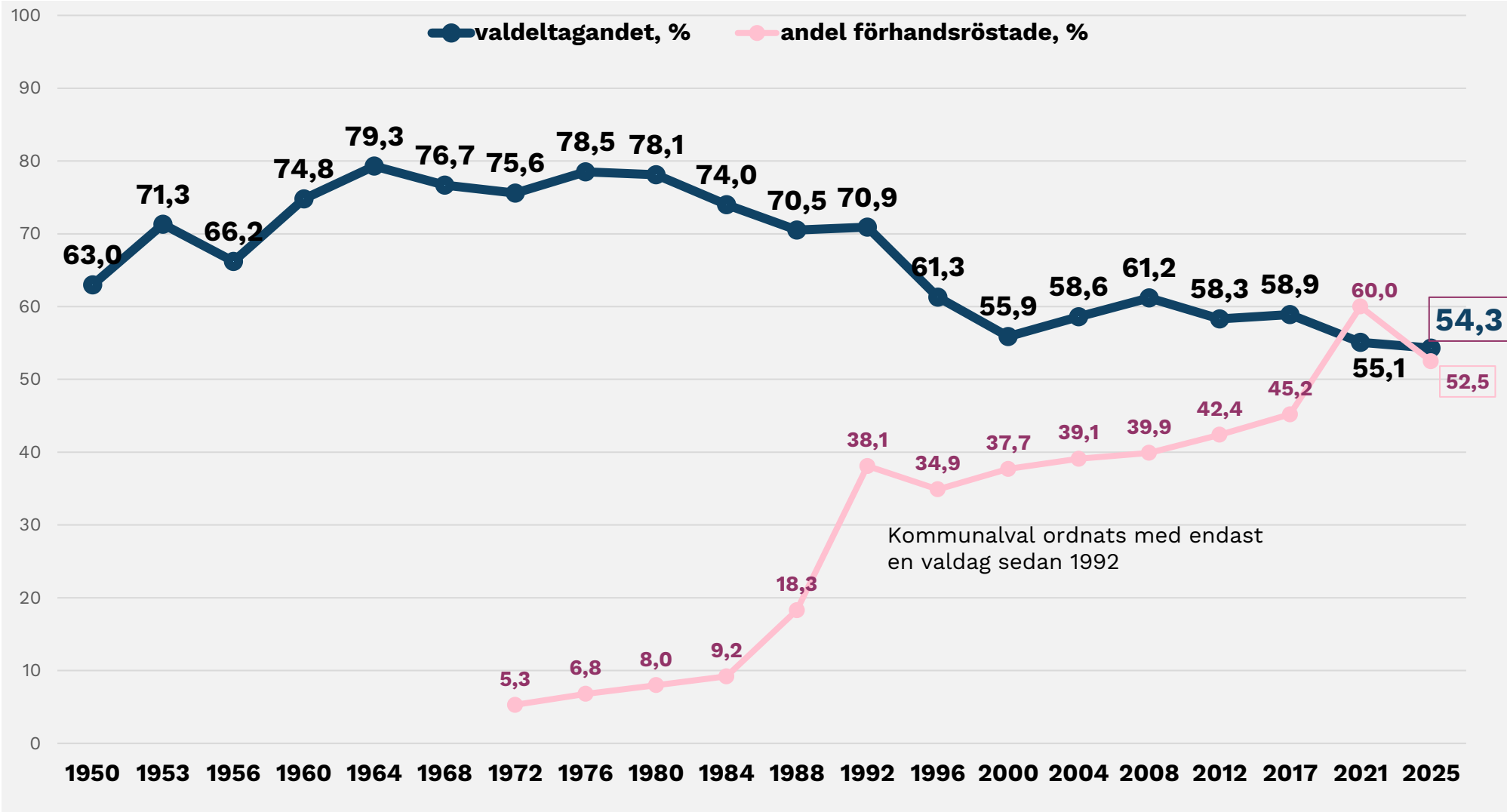
Kommuner med färre än 2,0 kandidater/plats

1. Pyhäranta	1,2	33. Miehikkälä	1,8
2. Merijärvi	1,2	34. Enonkoski	1,8
3. Kivijärvi	1,3	35. Tervo	1,8
4. NÄRPES	1,3	36. Pukkila	1,8
5. Vesanto	1,4	37. Pyhäntä	1,8
6. Simo	1,4	38. Ristijärvi	1,8
7. Paltamo	1,4	39. Uurainen	1,8
8. Posio	1,4	40. Veteli	1,8
9. Pelkosenniemi	1,5	41. Kaavi	1,8
10. Halsua	1,5	42. Muonio	1,8
11. Enontekiö	1,5	43. Toholampi	1,8
12. VÖRÅ	1,5	44. Siikalatva	1,8
13. Lumijoki	1,5	45. Vimpeli	1,8
14. LAPPTRÄSK	1,6	46. Hyrynsalmi	1,8
15. Lappajärvi	1,6	47. Luhanka	1,9
16. KORSNÄS	1,6	48. Rääkkylä	1,9
17. Perho	1,6	49. Kihniö	1,9
18. Reisjärvi	1,6	50. Evijärvi	1,9
19. Siikainen	1,6	51. KORSHOLM	1,9
20. Lestijärvi	1,6	52. Ruokolahti	1,9
21. Puumala	1,6	53. NYKARLEBY	1,9
22. Vehmaa	1,7	54. Ylitornio	1,9
23. Alavieska	1,7	55. Toivakka	1,9
24. Pello	1,7	56. Joroinen	1,9
25. Konnevesi	1,7	57. Kuhmoinen	1,9
26. Multia	1,7	58. Jämijärvi	1,9
27. Pomarkku	1,7	59. Taipalsaari	1,9
28. Lemi	1,7	60. MÖRSKOM	1,9
29. KRONOBY	1,7	61. Karijoki	1,9
30. Karvia	1,8	62. Kannonkoski	1,9
31. Salla	1,8	63. Oripää	1,9
32. Käsämsäki	1,8		

Kommunalvalet 2025:

Rekordlångt valdeltagande!

Valdeltagandet i kommunalvalen i Finland 1950-2025 (fastlandet)

Kommunalval 2025:

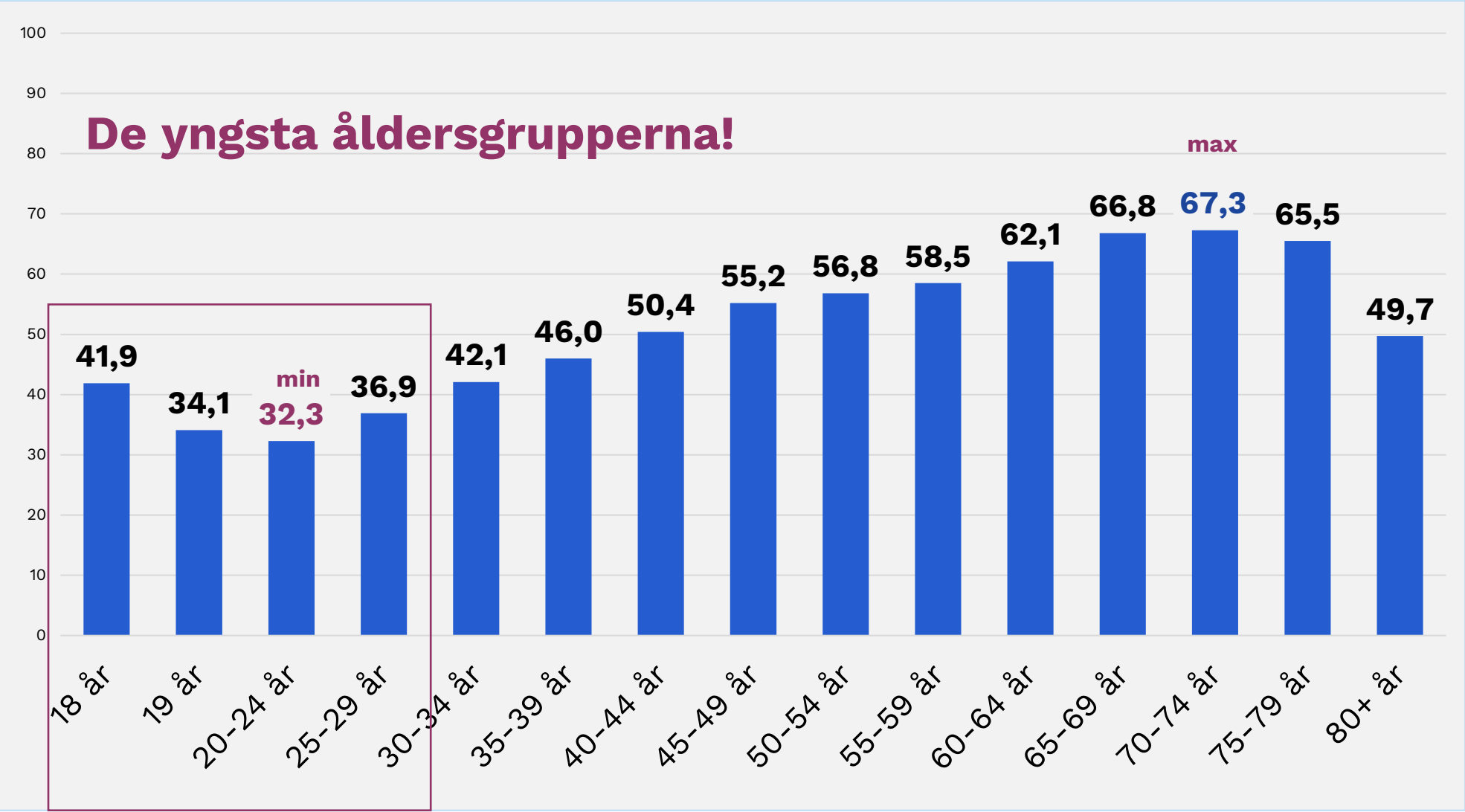
Valdeltagandet, hela landet
54,3 %.

Förhandsröstning:

- ✓ **28,4%** av röstberättigade
- ✓ **52,4%** av röstande

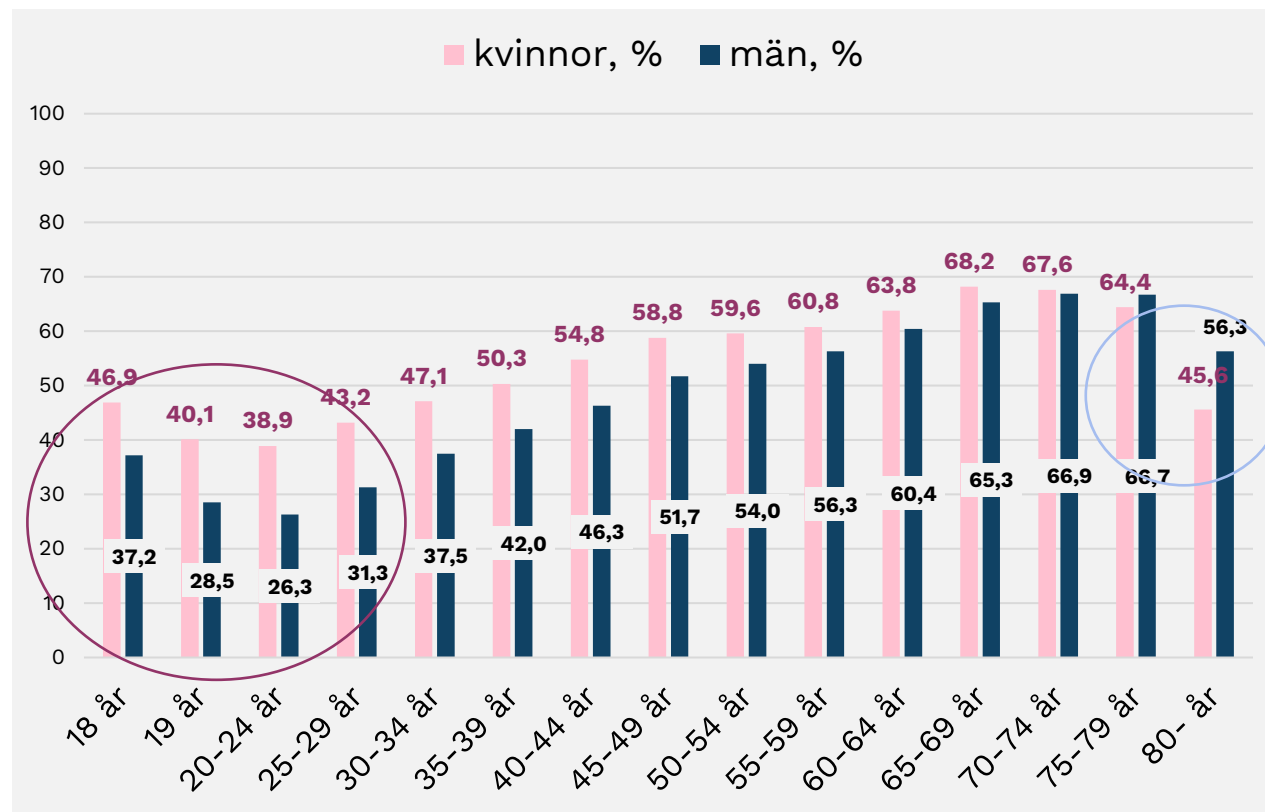
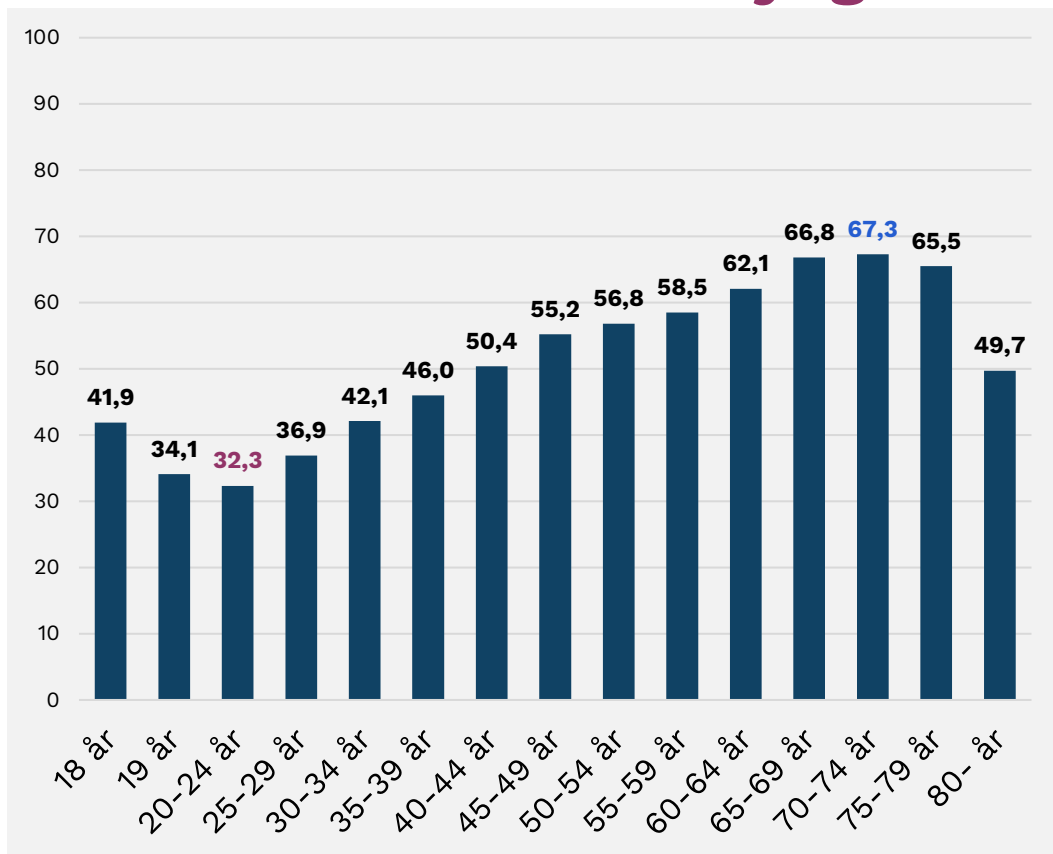
Bekräftade uppgifter 16.4.2025

Valdeltagandet enligt åldersgrupp (%)

Valdeltagandet enligt åldersgrupp (%)

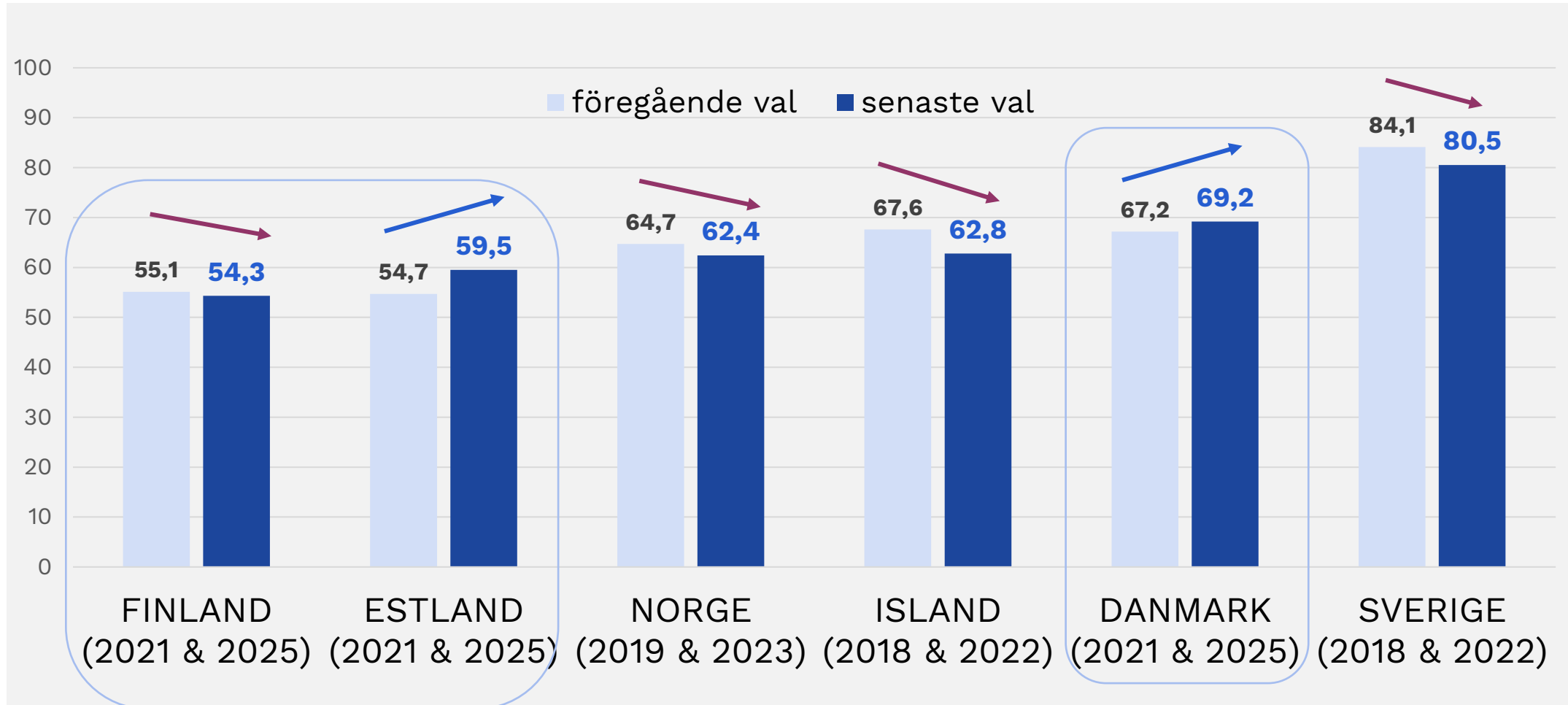
De yngsta åldersgrupperna!

Suurimmat ännestysaktiivisuuden erot alle 30-vuotiaiden ikäryhmissä

Valdeltagandet i de nordiska länderna samt i Estland i de senaste kommunalvalen (%)

Finland i år jämfört med Estland och Danmark!

Läget med direkta demokratin?

Kan och vill invånarna delta även mellan valen?

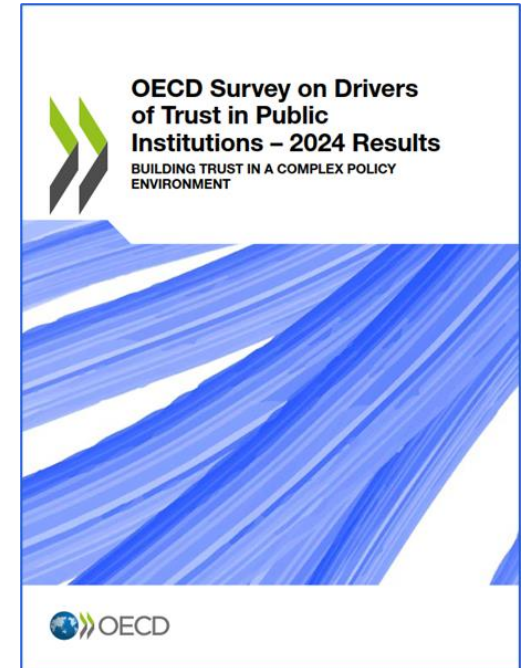
OECD:s förtroendeundersökning 2024

(oecd.org)

Människorna är nöjda med den offentliga förvaltningens tjänster, MEN tron på **sin** egen förmåga att påverka är låg.

Endast 38 % upplever att de har möjlighet att föra fram sin egen åsikt i de ärenden som påverkar lokala och regionala beslut.

Andelen är något lägre än i OECD-länderna i genomsnitt.

Förtroendet för kommunala beslutsfattare behöver stärkas

Förtroende är ingen självklarhet, det kräver kontinuerliga ansträngningar av de kommunala beslutsfattarna och att invånarna får sina röster hörda.

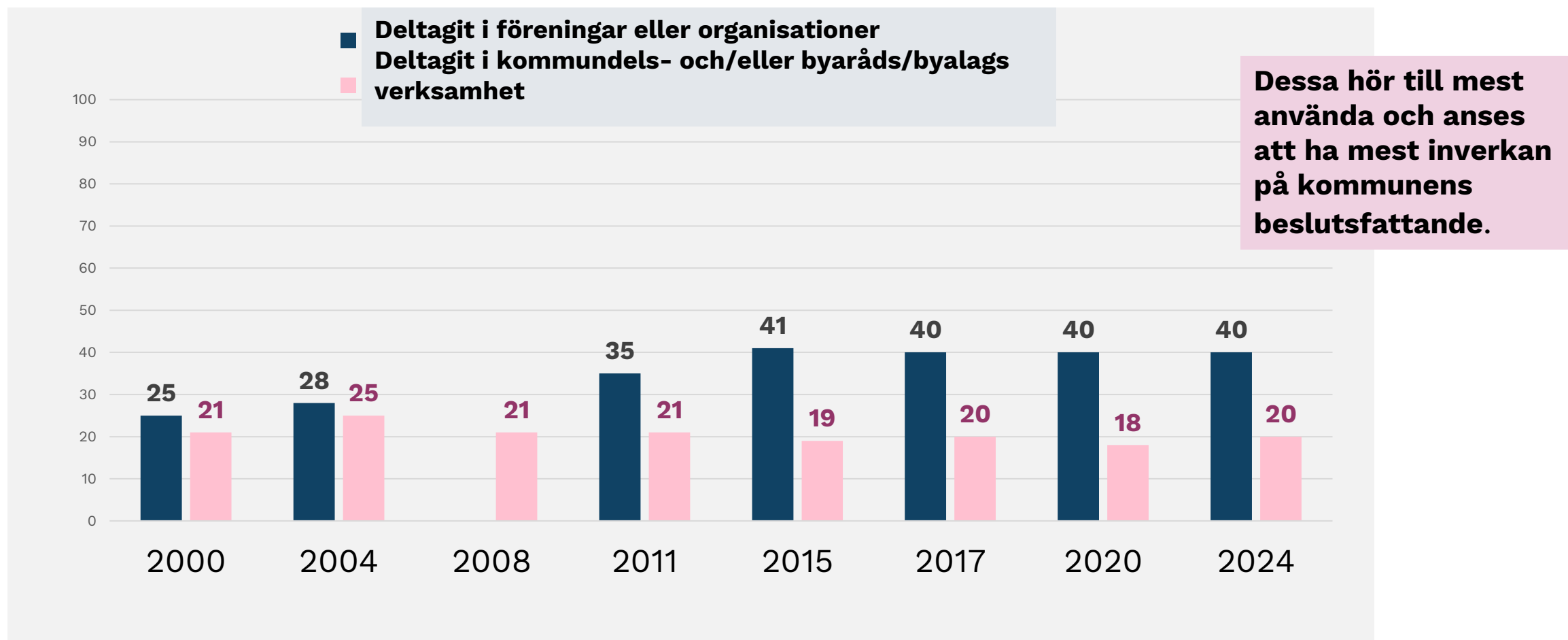
Gott föder gott.

Ett gott besluts klimat och en god beslutskultur resulterar sannolikt också i ett större förtroende för beslutsfattarna.

Närdemokratis omfattning och betydelse för att skapa och stärka gemenskapskänslan?

Deltagandet i föreningsverksamhet och kommundels- eller byråds/byalags verksamhet under perioden 2000 – 2024.

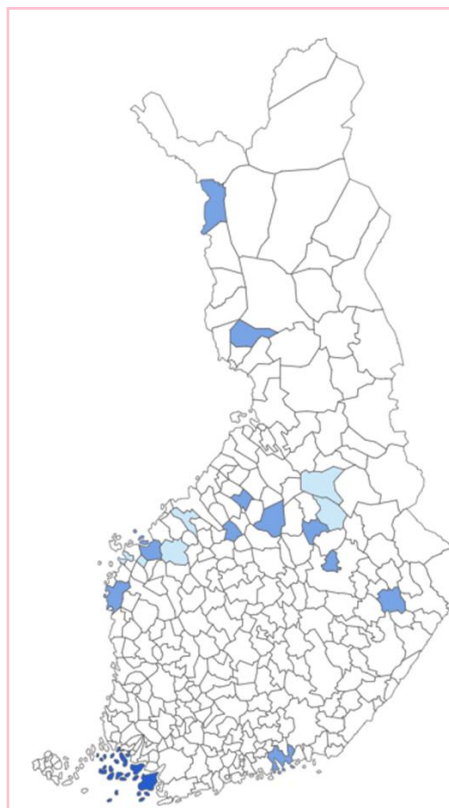
% svaranden.

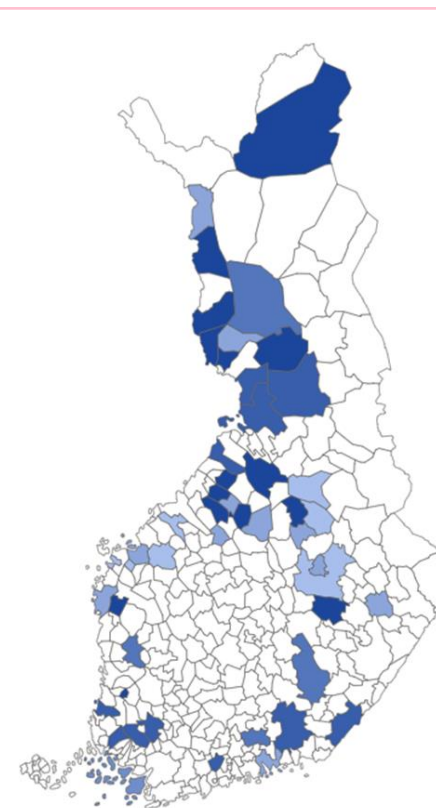
Det finns många olika slags av närdemokratiorgan i våra kommuner
Olika namn och status. Både formella och mera informella.

Nämnder

Andra typer av organ

Diskussions- och beslutskultur har betydelse

56 % av de kommunala beslutsfattarna bedömer att den offentliga diskussions- och beslutskulturen påverkar kommunens verksamhetsförutsättningar på ett avgörande sätt.

Källa: [Beslutsfattarundersökning 2024](#), Kommunförbundet

”Möjligheterna till direkt deltagande bör utredas”

- ❖ ”Vid sidan av utvecklandet av den representativa demokratin anses det **viktigt att debatten och utredningsarbetet kring medborgarnas direkta deltagande- och påverkningsmöjligheter fortsätts.**”
- ❖ ”**Viktiga frågor som skall redas ut är bl.a. medborgarnas förväntningar och behov av möjligheter till direkt påverkan,** erfarenheter av folkomröstningar i olika länder samt anpassandet av folkinitiativet till den representativa demokratin.”
- ❖ ”Vid sidan av folkomröstningen och folkinitiativet **skall även andra former av det direkta deltagandet undersökas.** Dessa är t.ex. **närdemokrati, användardemokrati och konsultering av medborgarna i samband med den representativa demokratin.**”

Frågor för diskussion

- Är du bekymrad över tillståndet för den kommunala demokratin?
- Hur kan kommunerna stärka gemenskapskänslan och den kommunala demokratin?
- Vad är de förtroendevaldas och tjänsteinnehavarnas roll och ansvar?
- Vad kan och bör partierna göra?

